

Miten Suomessa säädetään laki?

Julkistuswebinaari

26.11.2021

SITRA

Tervetuloa!

Ohjelma alkaa 8.30

- Tutustu **Miten Suomessa säädetään laki?** –julkaisuun
- Tutustu Teamsin chattiin, mikrofoniiin ja videoon
- Kirjoita koko nimesi ja organisaatiosi profiiliisi
- Virittäydy: Mikä sinua kiinnostaa aiheessa erityisesti tänään? Kerro muille osallistujille chatissa.
- Muista somessa:
#HuomisenDemokratia

Ohjelma

8.30 Ohjelma alkaa

- Moderaattorina Jukka Vahti, johtava asiantuntija, Sitra

8.35 Avaussanat

- Veera Heinonen, johtaja, Demokratia ja osallisuus -teema, Sitra

8.40 Miten Suomessa säädetään laki?

- Jouni Backman, vanhempi neuvonantaja, Sitra

8.55 Lainsäädännön arviointineuvoston rooli korona-aikana

- Hanna-Riitta Härkönen, tutkimusavustaja, Itä-Suomen yliopisto

9.05 Kommenttipuheenvuorot

- Timo Tuovinen, apulaispääsihteeri, eduskunta
- Leila Kostianen, puheenjohtaja, lainsäädännön arviointineuvosto

9.25 Kysymykset ja keskustelua

9.45 Tilaisuus päättyy

Miten Suomessa säädetään laki?

Jouni Backman, vanhempi neuvonantaja

26.11.2021

SITRA

”Kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa yhteiskunnan pitäminen koossa ja uudistaminen tapahtuvat keskeisesti lainsäädännön avulla.”

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti 20.5.2019

”Lainsäädäntötyön johtamista samoin kuin valtion talousarvio- ja lisätalousarvioesitysten laatimista pidetään valtioneuvoston tärkeimpinä ja keskeisimpinä tehtäväkokonaisuuksina.”

HE 1/1998 Perustuslaki

”Suomessa ensisijainen vastuu sääntelyn laadusta on yksittäisillä ministeriöillä ja niiden johdolla. Velvoittavia, valmistelun menettelytapoja ja laatua koskevia määräyksiä ei ole eikä niistä ole säännöksiä.”

VTV 18/2012

”Lainvalmisteluhankkeiden seuranta ja johtaminen on perustunut pitkälti lainvalmistelijoilta kerättäviin tietoihin. Tiedot on tarvittaessa kerätty aina kutakin käyttötarkoitusta varten erikseen. Kattavaa ja reaaliaikaista kokonaiskäsitystä lainvalmisteluhankkeista valtioneuvostotasolla ei ole ollut saatavilla. Myös ministeriöissä hankkeiden seuranta ja johtaminen on samasta syystä ollut haasteellista.”

Valtioneuvoston lainsäädäntötyön kehittämisen valmisteluryhmä 31.5.2019

” Uskokaa nyt. En minä tiedä, mitä siellä tällä hetkellä suunnitellaan. ”

Ministeri Lintilä 6.10.2020

”Pätevän lainsäädäntöteorian puuttuessa poliittisen päätöksenteon vaihe näyttäytyy useimmille tarkastelijoille eräänlaisena ulkopuolisena, häiriöitä, sattumanvaraisuuksia ja vajavaisesti perusteltuja ratkaisuja tuottavana tekijänä. Onnistumme kenties saavuttamaan melko pitkälle yhteisymmärryksen hyvän lainlaadinnan menettelytavoista ja kriteereistä, mutta poliittisen päätöksenteon rooli jää yhä eräänlaiseksi mustaksi laatikoksi, jota ei voi ymmärtää, mutta jonka kanssa on vain jotenkin tultava toimeen.”

Professori Jyrki Tala 2005

”Poliittisella ohjauksella tarkoitetaan sitä, että poliitikot ohjaavat vahvasti lainvalmistelua, jota virkamiesten pitäisi tehdä puolueettomasti virkavastuulla.”

HS 7.12.2015

”On ollut tilanteita, joissa poliittiset intressit ja poliittisesti asetetut aikataulut ovat syrjäyttäneet hyvän lainvalmistelun periaatteet”

Oikeuskansleri Jaakko Jonkka HS 7.12.2015

”Poliittisen ohjauksen ja virkamiesvalmistelun välinen suhde luo omat haasteensa lainvalmisteluun. Varsinkin laajoissa hankkeissa liian tiukat aikataulut tai poliittisen ohjauksen ajoittuminen hyvän lainvalmistelun periaatteiden kannalta väärään ajankohtaan ovat omiaan luomaan jännitteitä lainvalmisteluun ja vaarantamaan hyvän virkamiesvalmistelun.”

Valtioneuvoston lainsäädäntötyön kehittämisen valmisteluryhmä 31.5.2019

”Toisaalta oikein ajoitettu ja oikeansisältöinen myös yksityiskohtaisuuden tasoltaan oleva poliittinen ohjaus ovat merkittävä etu lainvalmistelulle.”

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti 20.5.2019

Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta.

Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.

PL 2§ 1. ja 2. mom.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

PeL 14 § 4. mom

Lain tarkoituksena on

”toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.”

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

”Viranomaisen on, jollei salassapitosäännöksistä muuta johdu, pidettävä saatavissa asiakirjoja, joista selviävät tiedot:

1) lainsäädännön uudistamista koskevan työn käynnistämisestä, sitä koskevasta toimeksiannosta, asetetusta määräajasta sekä valmistelusta vastaavasta henkilöstä;”

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Lupaus tietopohjaisesta politiikasta

”Laadukas lainvalmistelu on keskeistä politiikan uskottavuuden ja legitimitetin näkökulmasta. Sitoudumme tietopohjaisen politiikan tekoon sekä systemaattiseen vaikutusarviointiin kaikessa lainvalmistelussa. Syvennämme yhteistyötä tiedeyhteisön kanssa.

Lupaus uudenaikaisesta vuorovaikutuksesta

”Tarvitsemme enemmän poikkihallinnollista asioiden valmistelua ja päätöksentekoa. Kehitämme tapoja tuoda yhä laajemmin joukon osaksi yhteiskunnan uudistamista. Uudenlainen vuorovaikutus tarkoittaa sekä ihmisten osallistumista julkisen hallinnon toimintaan huomattavasti nykyistä vahvemmin että uusien vuorovaikutusmenetelmien etsimistä ja kokeilemistä.”

Pääministeri Marinin hallitusohjelma

”Oikeuskanslerin näkökulmasta olennaisimpia asioita hyvän lainsäädännön ja lainvalmistelutavan kehittämisessä on osallisuuden ja sen tunteen vahvistaminen.”

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti 20.5.2019

”Eduskunnasta saadaan tämän käsittelyjärjestyksen vuoksi helposti se kuva, että työ täällä on järjestetty sitä silmällä pitäen, että olisi mahdollisimman monta tilaisuutta lausua tietyssä asiassa mielipiteensä ja nimenomaan sättiä vastustajiaan.”

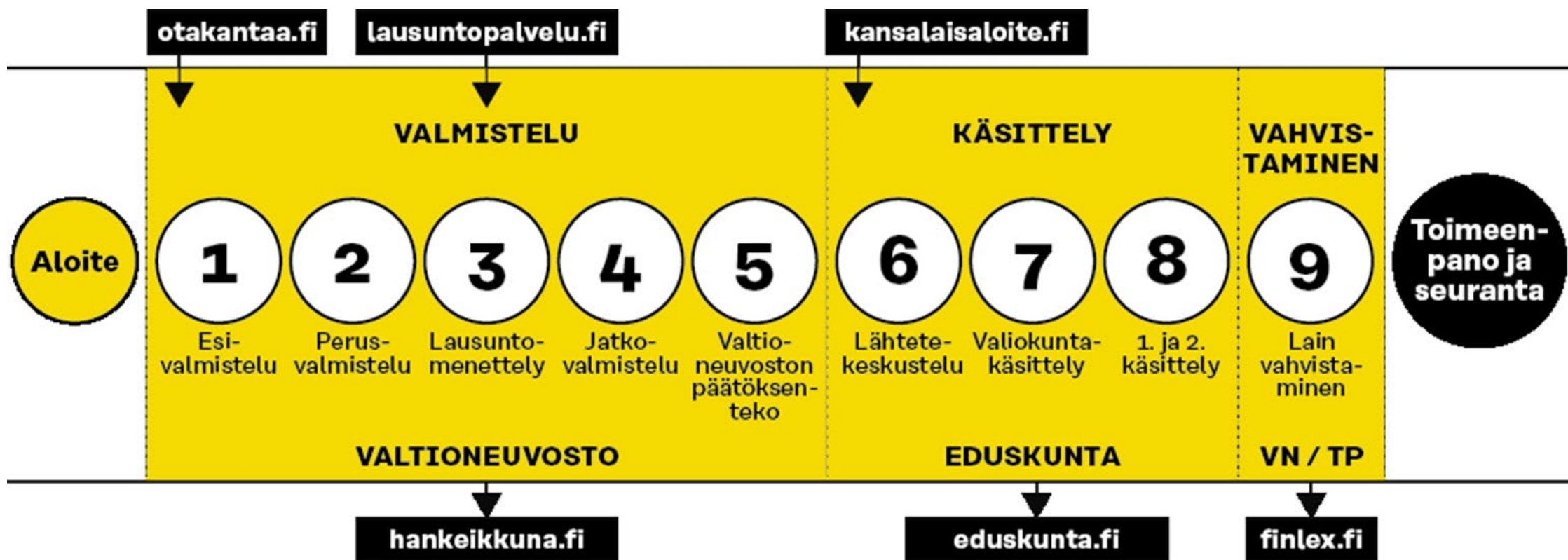
Pääministeri Urho Kekkonen 10.4.1951

Lainsäädäntöprosessi (pelkistetty kuvaus)

Lähde: Lainvalmistelun prosessiopas, Finlex

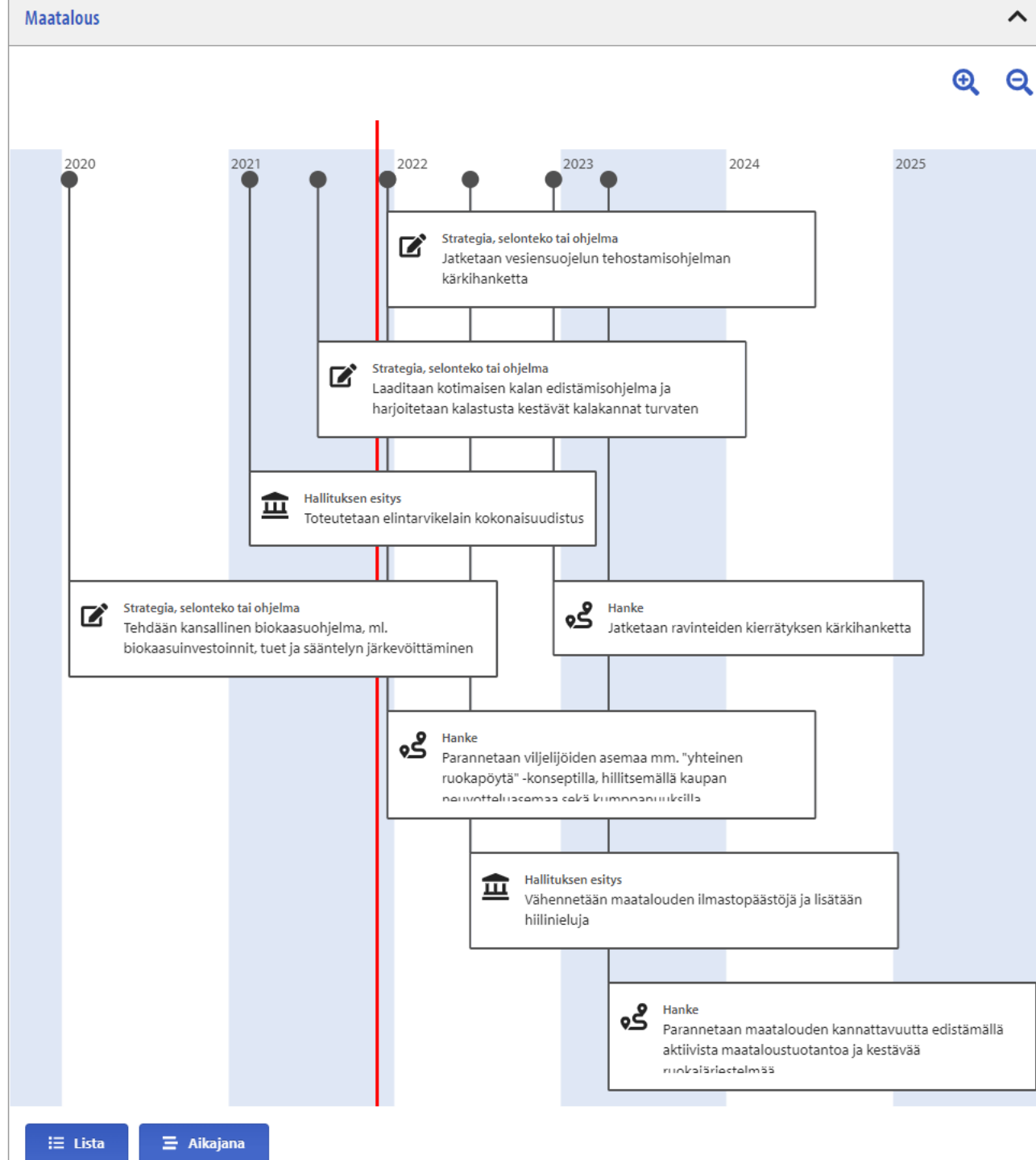
Kansalaisen näkymä ja osallistuminen lainsäädäntöprosessiin

Valtioneuvoston sivuilla hyvä
ilmiöpohjainen ja ajallinen
näkökulma hallitusohjelman seurantaan.

Aikajanasta ei suoraa kytkentää
lainsäädäntöprosessin näkymään esim.
Hankeikkunassa, mutta listanäkymän
kautta linkit löytyvät.

Ei näkymää kansalaisen osallistumis-
ja vaikuttamismahdollisuuksiin.

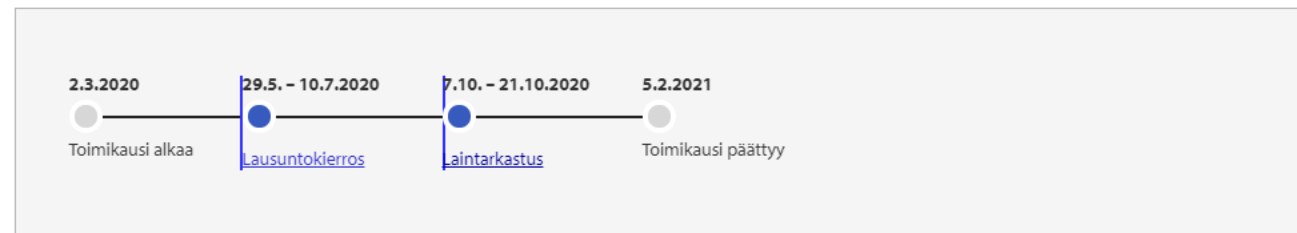
Hankeikkunan julkisessa näkymässä yksittäinen HE. Data ei kattavaa.

Eteneminen kuvattu päävaiheittain.

Linkit aineistoon (mm. lausunnot), hallitusohjelman seurantaan sekä eduskunnan käsittelytietoihin.

Näkymä kansalaisen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin yleensä vain lausuntokierrokseen.

Hankkeen eteneminen

Hankkeen perustiedot

PÄÄTTYNYT

Hankenumbero MMM019:00/2020	Toimikausi/aikataulu 2.3.2020 – 5.2.2021
Asettaja maa- ja metsätalousministeriö	Asettamispäivä 2.3.2020

Lisää aiheesta

Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen elintarvikelaiksi ja laiksi sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 3/2021 vp; EV 24/2021 vp)

MMM PÄÄTÖS

a) Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen elintarvikelaiksi ja laiksi sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 3/2021 vp; EV 24/2021 vp) b) eduskunnan vastaukseen sisältyvät lausumat

MMM PÄÄTÖS

Hallituksen esitys eduskunnalle elintarvikelaiksi ja laiksi sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

MMM PÄÄTÖS

Toteuttaa hallitusohjelman tavoitteita

Marin

Strategiset kokonaisuudet

- Elinvoimainen Suomi

Strategiset kokonaisuudet

- Maatalous

Keino

- [Toteutetaan elintarvikelain kokonaisuudistus](#)

Lainvalmistelu

HE elintarvikelaiksi sekä laeiksi terveydensuojelulain ja sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

- 1 Valmistelussa
- 2 Arvioitu esittelyviikko
- 3 Annettu eduskunnalle
- 4 Säädös hyväksytty

Viimeksi julkaistu 16.4.2021 17.58

 Asian käsittelytiedot HE 3/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle elintarvikelaiksi ja laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lain säätäminen

Yhteenveto**Asian tila**

Hyväksytty muutettuna

Käsittelyvaihe

Eduskunnan vastauksen toimittaminen

Keskeiset asiakirjat**Vireilletuloasiakirja**[HE 3/2021 vp](#)[HE 3/2021 vp \(PDF\)](#)**Valiokunta-asiakirja**[TaVL 5/2021 vp](#)[TaVL 5/2021 vp \(PDF\)](#)**Valiokunta-asiakirja**[MmVM 1/2021 vp](#)[MmVM 1/2021 vp \(PDF\)](#)**Eduskunnan vastaus**[EV 24/2021 vp](#)[EV 24/2021 vp \(PDF\)](#)[Valiokuntien asiantuntijalausunnot \(38\)](#)**Eduskuntakäsittely****Ehdotukset ja päätökset****Nimeke**

1 Elintarvikelaki

Vahvistettu

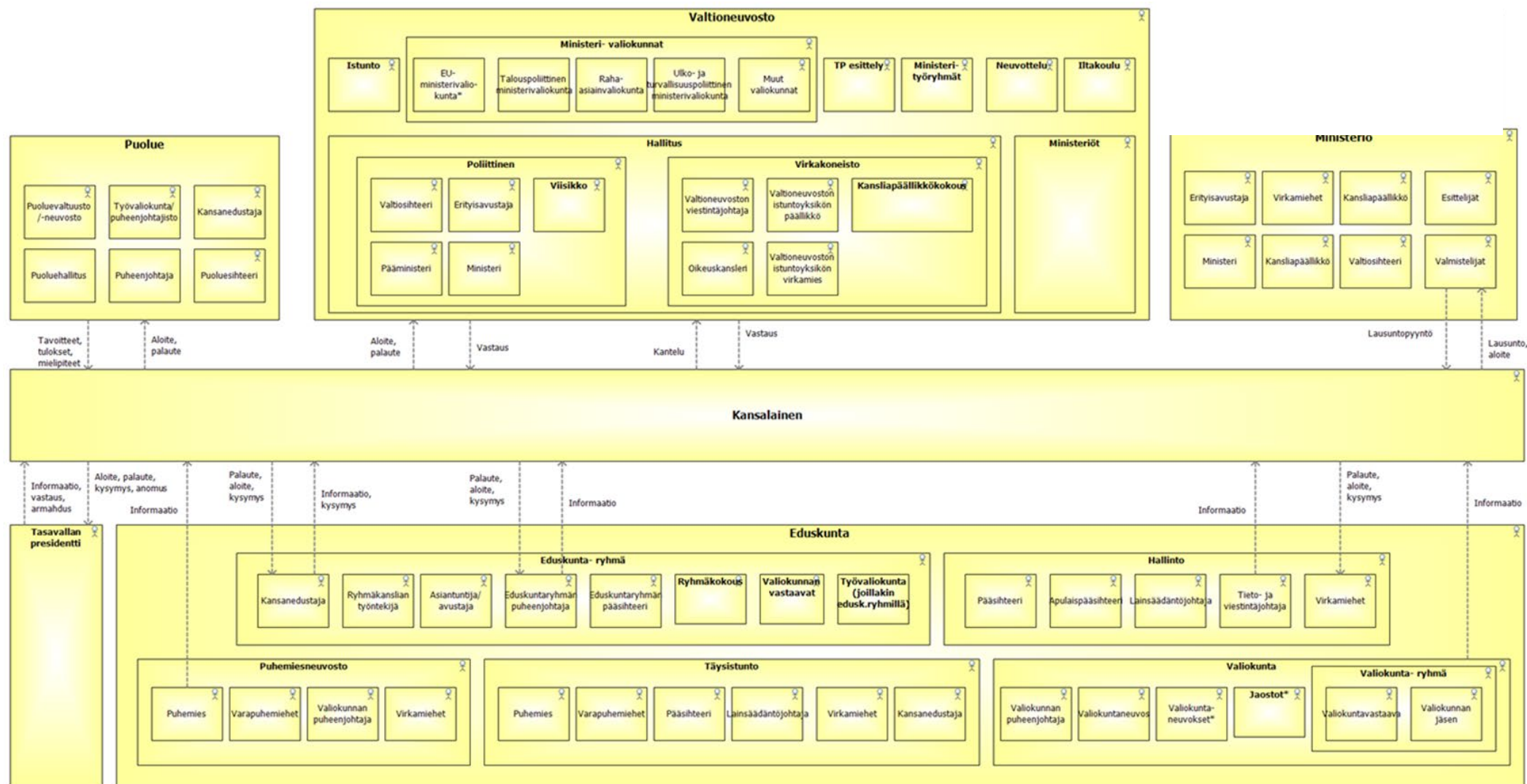
09.04.2021

Eduskunnan sivuilla kattava (luotettava ja ajantasainen) listaus eduskunnan käsittelyvaiheista dokumenttilinkeineen.

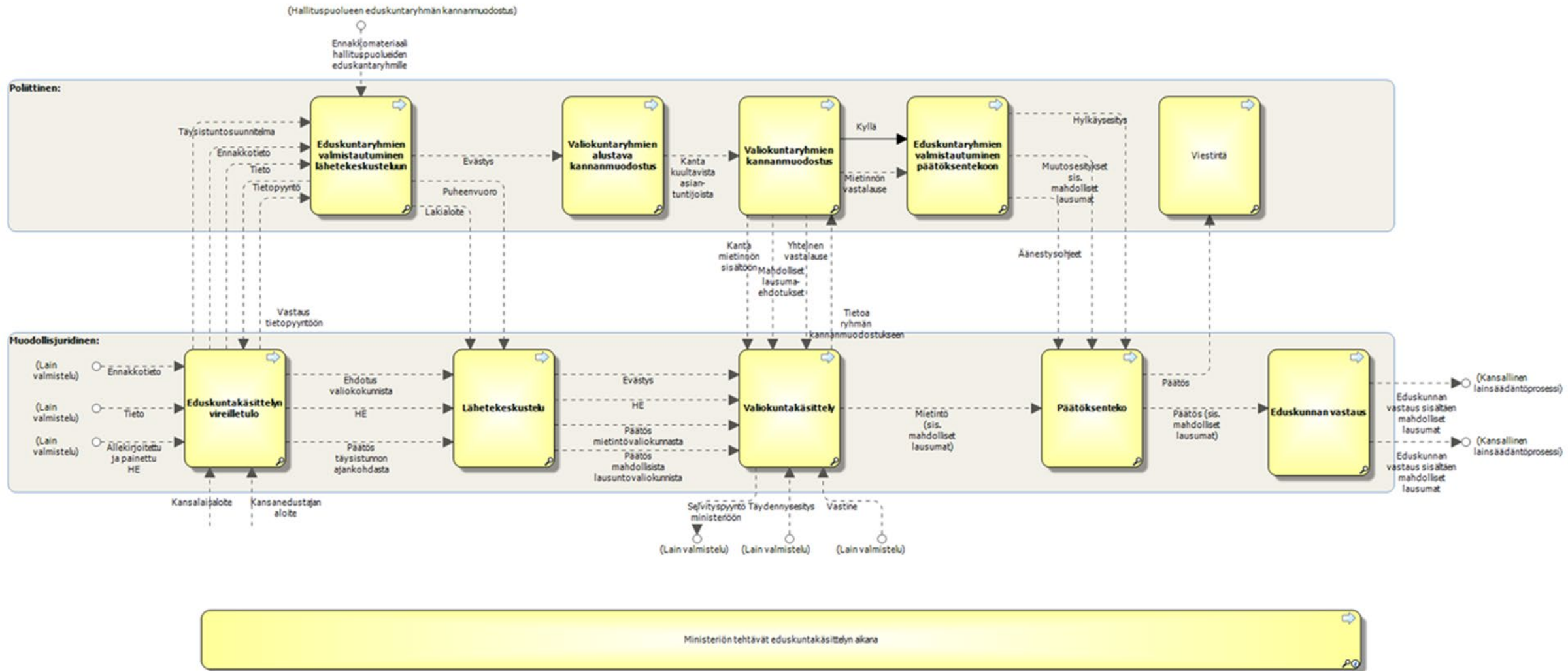
Ei yhteyttä hallitusohjelman seurantaan eikä aikajana-näkymää.

Ei näkymää kansalaisen osallistumis- ja vaikuttamis-mahdollisuuksiin.

Lainsäädäntöprosessin toimijoita

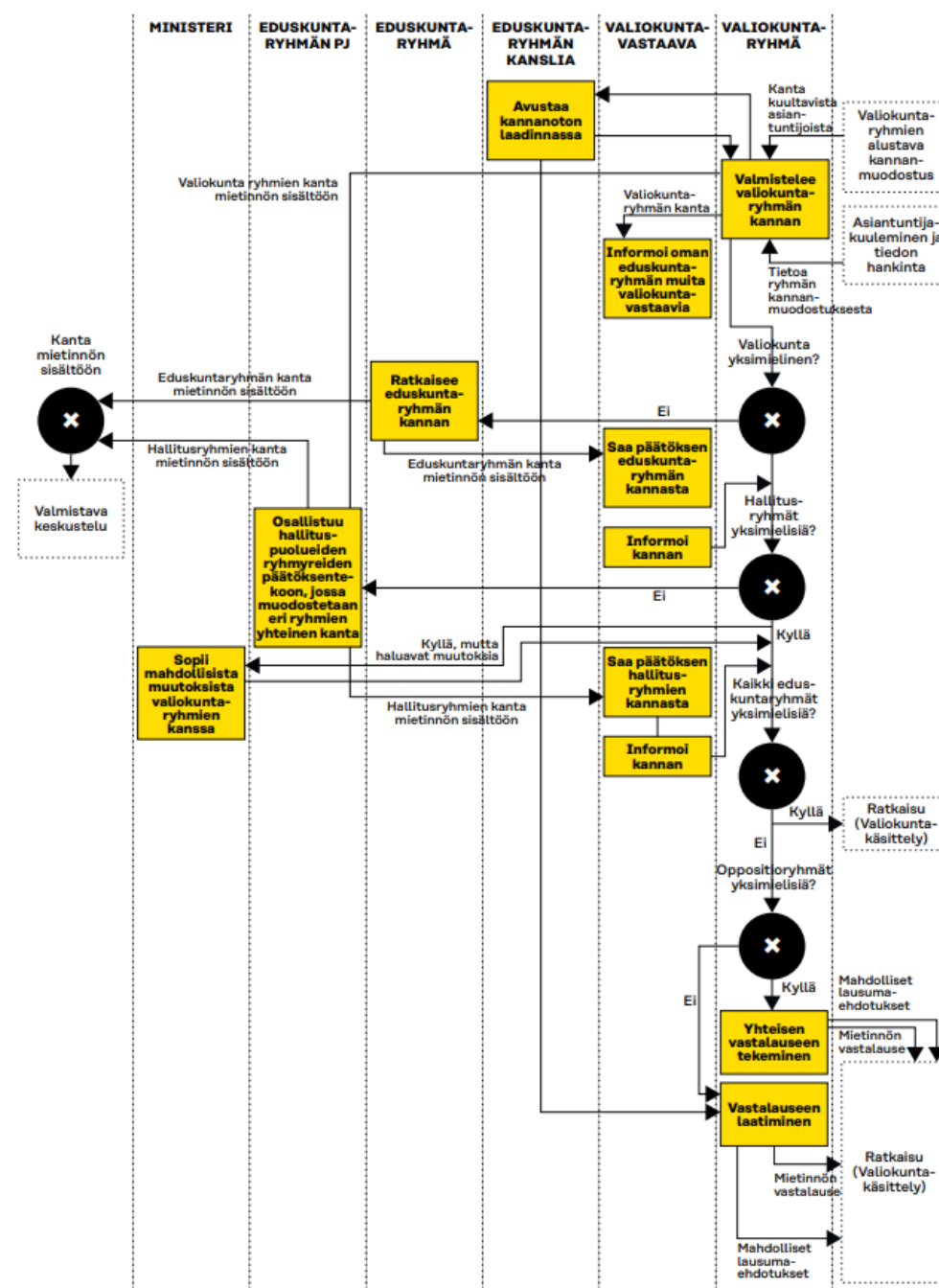

Esimerkki prosessimallinnuksesta

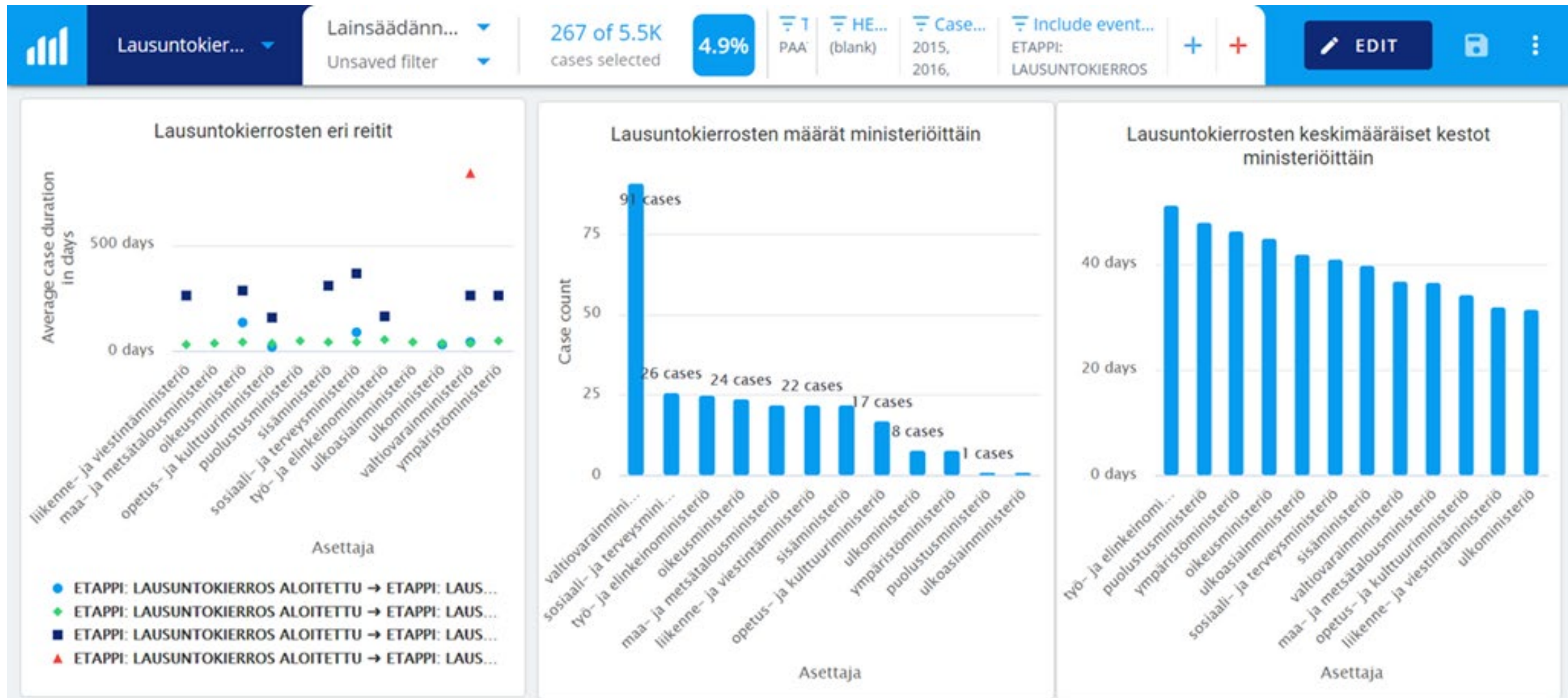

Esimerkki prosessimallinnuksesta:

Valiokuntakäsittelyn valiokuntaryhmien kannanmuodostus (poliittinen prosessi)

Esimerkki analyysinäköymästä (dashboard)

Keskeisimmät havainnot ja suositukset

- 1 Koko prosessi läpinäkyväksi kansalaisten osallistumisen edistämiseksi
- 2 Kokonaisuuden johtamista ja jatkuvaa kehittämistä vahvistettava
- 3 Prosessidatan laatua ja saatavuutta parannettava sekä käyttöä lisättävä
- 4 Yhtenäiset velvoittavat toimintatavat käyttöön – myös datan osalta
- 5 Muodollisjuridisen ja poliittisen prosessin yhteyttä selkeytettävä

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

